

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК [378.14 : 6] :811.1/2

КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Александров В.М., к. пед. н., ст. викладач, Александрова О.Ф., к. пед. н., викладач

Запорізький національний університет

Стаття розглядає проблему активізації комунікативно-когнітивної діяльності студентів вищої школи в процесі навчання іноземної мови. Запропоновані організаційні форми, спрямовані на розвиток професійних вмінь майбутніх фахівців для ефективного вирішення проблемних практичних завдань сучасної школи.

Ключові слова: кооперативне навчання, комунікативно-когнітивна діяльність, проблемні ситуації, професійна комунікативна компетенція.

Александров В.М., Александрова А.Ф. КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ ПОДХОД К ПРЕПОДАВАНІЮ ІНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ / Запорожский национальный университет, Украина.

Статья рассматривает проблему активизации коммуникативно-когнитивной деятельности студентов высшей школы в процессе изучения иностранного языка. Предложенные организационные формы направлены на развитие профессиональных умений будущих учителей для эффективного решения проблемных задач современной школы.

Ключевые слова: кооперативное обучение, коммуникативно-когнитивная деятельность, проблемные ситуации, профессиональная коммуникативная компетенция.

Aleksandrov V.M., Aleksandrova A.F. COMMUNICATIVE COGNITIVE APPROACH IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article deals with the problem of organizing students' communicative cognitive activity in the process of mastering foreign languages. The offered ways of organizing the process are aimed at professional skills' development for efficient problem solving in modern schools.

Key words: cooperative learning, communicative cognitive activity, problematic situations, professional communicative competence.

Активізація комунікативно-когнітивної діяльності студентів розглядається як найважливіша умова поліпшення іншомовної професійної компетенції майбутніх фахівців. Досягнення бажаних результатів відбувається за рахунок удосконалення методів та організаційних форм, а також оптимізації управління процесом навчання. Дана стаття розкриває можливості комунікативно-когнітивного підходу у процесі викладання іноземної мови у вищій школі.

Вагомий вклад у дослідження нових підходів і напрямків розвитку методики навчання іноземних мов, зокрема у вищій школі, здійснили вітчизняні вчені С.Ю. Ніколаєва, О.Б. Тарнопольський, Л.М. Черноватий [4; 5; 6]. Підвищення ефективності процесу навчання іноземної мови у вищій школі вимагає подальшого удосконалення усього комплексу організаційних форм навчання як основних (лекцій, семінарів, практичних занять), так і допоміжних (позааудиторні заходи, наукові товариства, олімпіади, конкурси). Сучасна вища школа потребує застосування нових підходів з метою удосконалення іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців, проте зазначена проблема недостатньо висвітлена в сучасній науковій літературі.

Мета статті – показати можливості удосконалення форм організації навчання іноземних мов у вищій школі, що має сприяти активізації комунікативно-когнітивної діяльності студентів.

Під комунікативно-когнітивним підходом розуміють таку організацію навчального процесу, основу якого складає комунікативна взаємодія студентів, яка забезпечує участь кожного з них як об'єкта і суб'єкта пізнавальної діяльності [3]. Вирішальними факторами, що визначають ефективність комунікативно-когнітивного підходу вважають такі: активна мисленнєва діяльність у процесі отримання та переробки інформації; комплекс вправ, де врахована когнітивна стратегія; створення умов для реалізації творчого мислення.

Ефективна організація процесу навчання іноземних мов у вищій школі вимагає дотримання цілого комплексу необхідних передумов, а саме:

- перетворення лекцій на інтерактивні (короткі бесіди протягом лекції; проведення студентами коротких презентацій, що допомагають розкрити питання лекції; проведення коротких тестів на 5–10 хвилин, що демонструє розуміння викладеного матеріалу, тощо);
- перетворення семінарів на науково-практичні конференції, тобто таку діяльність, де студенти в процесі дискусії вирішують значущі проблеми спеціальності на основі самостійних досліджень, а не лише репродукують матеріал, викладений в лекціях;
- активне впровадження в практичні та семінарські заняття презентацій, самостійно підготовлених студентами;
- активізація рольових та ділових ігор, театралізація навчального процесу;
- виконання студентами індивідуальних та групових короткострокових довгострокових навчальних проектів, що відображають практику педагогічної роботи;
- проведення майстер-класів досвідченими вчителями міста на семінарських заняттях;
- широке використання мультимедійних засобів у процесі проведення семінарських занять, Інтернет-пошуку для цілей навчального процесу, надання студентам навчальної інформації на електронних носіях, проведення електронних тестів, які значно підвищують оперативність контролю на семінарах.

Важливими питаннями для навчального процесу залишаються співвідношення теоретичного матеріалу та практичних завдань, а також співвідношення рідної та іноземної мови під час практичних занять, домашнього читання, проведення багатьох дискусій. Перспективним для проблеми, що розглядається, виглядає врахування принципу визначення змісту навчання на основі першочергового врахування характеристик діяльності, що формується (content-based approach), який передбачає пріоритет предметної складової над мовною [5]. Дотримання цього принципу робить необхідним відбір найбільш актуальних проблем, які треба обговорювати, наприклад, на семінарах з методики викладання іноземних мов у відповідних професійних ситуаціях, створюючи сприятливе середовище для удосконалення іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів іноземної мови.

Найвищою формою комунікативно-когнітивного підходу до навчання іноземної мови є занурення в іншомовне середовище, де професійні проблеми обговорюються мовою, що вивчається. У такому разі вивчення мови відбувається одночасно з вивченням предметного змісту спеціальності [5].

Наприклад, предметний зміст семінарів з методики навчання іноземної мови обумовлюється вимогами програми, які окреслюють обсяг та характер навчального матеріалу, що підлягає засвоєнню. Забезпечення змісту семінарів потребує розробки спеціальних методичних матеріалів (відбору проблемних завдань як підґрунтя для обговорення), використання найбільш ефективних вправ для розвитку навичок (фонетичних, лексичних, граматичних) та мовленнєвих умінь, а також тестових завдань, призначених для перевірки конкретних мовних або мовленнєвих умінь майбутніх учнів. При цьому бажано інтенсифікувати якомога більшу кількість вправ, навіть тих, що стосуються формування навичкових параметрів [2]. Важливою проблемою також залишається формування фонетичних навичок – оволодіння апроксимованою вимовою звуків та звукосполучень іноземної мови, що виконують у мовленні смислорозрізняльну функцію, а також наголосом та головними інтонаціями найбільш поширених типів речень [4]. Серед актуальних проблем сучасної вищої школи є проблема зовсім іншого характеру, яка вимагає подальших досліджень – подолання психологічного бар'єру, що виникає в процесі дискусій між викладачем та студентами.

Проведення практичних занять з іноземної мови стає найбільш ефективним за умови впровадження кооперативного навчання, що передбачає організацію спільної роботи студентів над навчальними проектами проблемного характеру (наприклад, сучасними проблемами білінгвального та полілінгвального навчання), коли спільна мета досягається лише через поєднання колективних зусиль. Кооперативне навчання сприяє засвоєнню професійних знань і створює умови для взаємного навчання, під час якого студенти групи навчають самі себе, у результаті чого досягнення практичної мети занять значно прискорюється. Кооперативне навчання вимагає такої організації навчального процесу, коли студенти працюють в малих групах, звітуючи про результати самостійної колективної роботи як викладачеві, так і всій своїй академічній групі в цілому.

Зазначена організаційна форма найкращим чином розвиває творчий потенціал студентів за умови використання проблемного підходу до навчання. Це вимагає розробки таких проблемних навчально-методичних завдань, що обумовлюватимуть не лише репродукування лекційного матеріалу, а його творче використання для вирішення нових, нестандартних задач у майбутніх професійних ситуаціях. Точне визначення майбутніх професійних ситуацій, а також ефективний відбір конкретних проблем потребує спеціального підготовчого етапу, на якому доцільно провести аналіз та узагальнення змісту навчальних посібників та рівня методичної підготовки студентів. У такому випадку, наступне вирішення нових проблемних ситуацій розвиває нові навички та вміння (зокрема, вміння функціонувати, працювати

та приймати рішення у нестандартних ситуаціях), що є дуже важливим для ефективної професійної діяльності.

Впровадження навчальної автономії потребує і суттєвої зміни ролі викладача у навчальному процесі. Головною функцією викладача стає надання напрямків та орієнтирів, а також необхідної допомоги в процесі творчого самонавчання студентів [1]. Така функція передбачає й те, що залучення студентів до виконання навчально-дослідної та науково-дослідної роботи стає прямим службовим обов'язком викладача, без виконання якого останній не повністю відповідає професійним вимогам.

Реалізація всіх зазначених умов на лекціях, семінарах та практичних заняттях допомагає удосконалити навчальний процес за рахунок активізації комунікативно-когнітивної діяльності студентів та оптимізації управління процесом навчання іноземної мови. Запропонований підхід до організації процесу викладання іноземних мов передбачає творче удосконалення професійних вмінь майбутніх вчителів для ефективного вирішення проблемних практичних завдань сучасної школи згідно з Європейськими рекомендаціями з мовної освіти, а також положеннями та принципами Болонської декларації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабочкин П.И. Проблемы становления специалистов в высшей школе / П.И. Бабочкин // Высшее образование: проблемы и перспективы развития. – М., 1997. – С. 193–195.
2. Буланкина Н.Г. Формирование навыков и умений аутентичной разговорной речи при обучении ситуационным клише учащихся VI–VII классов / Н.Г. Буланкина // Иностр. яз. в школе. – 1996. – №2. – С. 9–13.
3. Игнатова И.Б. Коммуникативно-когнитивный подход в современной лингвометодике обучения РКИ / И.Б. Игнатова // Мир русского слова. – 2007. – №3. – С. 69–72.
4. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підруч. – 2-ге вид. випр. і перероб. / [кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
5. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку : учеб. пособ. / О.Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. – К. : Ленвіт, 2004. – 192 с.
6. Черноватий Л.М. Практична граматики англійської мови з вправами. Базовий курс. / Л. М. Черноватий, В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 248 с.

УДК 378.147.88'811.111

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМУ ПОРІВНЯННЯ ПРИ РОБОТІ З АНГЛОМОВНИМ ХУДОЖНІМ ТЕКСТОМ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ У. С. МОЕМА «РОЗМАЛЬОВАНА ЗАВІСА»)

Бабенко К. П., к. пед. н., доцент

Запорізький національний технічний університет

У статті розглядається проблема застосування порівнянь у художньому творі, використання прийому порівняння при читанні англomовного тексту та у процесі бесіди за змістом твору.

Ключові слова: зіставлення, змішування різних типів порівнянь у контексті, опис внутрішнього стану героя, опис зовнішності персонажу, опис природи у романі, порівняння, структурні особливості порівняння.

Бабенко Е. П. МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРИЁМА СРАВНЕНИЯ ПРИ РАБОТЕ С АНГЛОЯЗЫЧНЫМ ХУДОЖЕСТВЕННЫМ ТЕКСТОМ (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА У. С. МОЕМА «РАЗРИСОВАННЫЙ ЗАНАВЕС») / Запорожский национальный технический университет, Украина.

В статье рассматривается проблема применения сравнений в художественном произведении, использование приёма сравнения при чтении англоязычного текста и в процессе беседы по содержанию произведения.

Ключевые слова: описание внешности персонажа, описание внутреннего состояния героя, описание природы в романе, смешение разных типов сравнений в контексте, сопоставление, сравнение, структурные особенности сравнения.